

Fig. 1. *Philodryas viridissimus*. Foto: A. Abuys.

Fig. 2. *Philodryas viridissimus*. Foto: A. Abuys.

DE SLANGEN VAN SURINAME, DEEL XII: SUBFAMILIE XENO-
DONTINAE (GENERA PHILODRYAS, PHIMOPHIS EN PSEUDO-
BOA).

Door: A. Abuys, Jukwerderweg 31, 9901 GL Appingedam.

Inhoud: Het genus *Philodryas* - Het genus *Phimophis*
- Het genus *Pseudoboa* - Literatuur.

HET GENUS *PHILODRYAS* WAGLER, 1830

Dit geslacht bestaat tot nu toe uit zestien soorten, waarvan twee soorten met twee ondersoorten. In Suriname zijn twee soorten te vinden.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: Deze gaat met een flauwe versmalling over in de nek. De grote ogen hebben ronde pupillen.

Romp: Slank met gladde schubben (*Philodryas viridissimus*) of met licht gekielde schubben in de vertebrale rij en de twee rijen links en rechts daarvan (*Philodryas olfersii*).

Staart: Geen bijzondere kenmerken.

Leefwijze: Is arboreaal; is overdag actief.

Voeding: Vogels, vleermuizen, kleine zoogdieren, (boom-)kikkers en hagedissen.

Biotoop: Een aantal soorten leven voornamelijk in de regen- of savannebossen met hun randgebieden en enkele soorten meer in savanne-achtige of andere open gebieden. De surinaamse soorten leven voornamelijk in de randgebieden van savanne- en regenbos.

Voortplanting: Door middel van eieren, acht tot veertien in getal.

Bijzonderheden: Deze dieren zijn in een oerwoudterrarium redelijk goed te houden.

Dit genus wordt in Suriname vaak aangezien voor de gevaarlijke "groene boomlanspuntslang"

(*Bothrops bilineatus*).

Philodryas olfersii (Lichtenstein, 1823)

Nederlandse naam: Gekielde groene boomslang.

Engelse naam: Green tree snake.

Surinaamse naam: Pokai sneki.

Maximum lengte: Ongeveer 1,50 m.

Beschubbing: Dorsalen in 15 rijen, waarvan 5 rijen midden op de rug licht gekield zijn (per schub één apicale groef); 175-207 ventralen; 99-126 gedeelde subcaudalen; anale schub gedeeld; 1 preoculare; 2 postocularen; 1 loreaalschild; 8 supra-labialen (4e en 5e raken oogrand); ongeveer 12 sublabialen; 1+2, soms 2+2 temporalen.

Tanden: De laatste twee vergrote tanden in de bovenkaak zijn voorzien van een groef en door een opening afgescheiden van de rest. De groeven zijn verbonden met een gifklier en bij een beet, waarbij men door deze tanden geraakt wordt, krijgt men lichte vergiftigingsverschijnselen.

Kenmerken: De kop is aan de bovenkant evenals het gehele bovenlichaam groen tot olijfgroen gekleurd. Aan de zijkant van de kop bevindt zich een onregelmatige dunne zwarte streep, die soms onderbroken is en precies langs de bovenrand van de supralabialen loopt.

De buik is iets lichter van kleur en soms blauwachtig groen.

Opmerkingen: Deze soort komt men in Suriname minder gauw tegen dan de hierna genoemde.

Zelf ben ik hem nog niet tegen gekomen.

Verspreiding: West Brazilië, oost Peru, Bolivia, Paraguay, noordelijk grensgebied van Argentinië en Uruguay en de Guiana's.

Vindplaatsen in Suriname: In Suriname door mij nog niet gevangen.

Philodryas viridissimus (Linnaeus, 1758)

Nederlandse naam: Gladde groene boomslang.

Engelse naam: Two-coloured green tree snake.

Surinaamse naam: Pokai sneki.

Maximum lengte: Ongeveer 1,50 m.

Beschubbing: Dorsalen in 19 rijen (gladde schubben met 2 apicalen); 205-228 ventralen; 106-131 subcaudalen (2 rijen); anale schub gedeeld; 1 preoculare; 2 postocularen; 1 loreaalschild; 8 supralabialen (4e en 5e raken oogrand); 12 sublabialen; 1+1 of 1+2 temporalen.

Tanden: Zie *Philodryas olfersii*.

Kenmerken: Tussen de soorten van dit genus onderling, maar ook tussen de verschillende exemplaren van eenzelfde soort, komen in de groene basiskleur nogal wat nuances voor. Twee exemplaren die ik eens in mijn handen kreeg, waren als volgt gekleurd:

Het ene exemplaar was boven op de kop bladgroen, terwijl de zijkant van de kop bij de supralabialen en de sublabialen licht blauwgroen was. Het bovenlichaam (dorsaal) was geelgroen tot licht olijfgroen en duidelijk lichter van kleur dan de kop.

De keel was vuilwit met een blauwe waas, terwijl de buik heel lichtgroen was.

Het andere exemplaar had een donker olijfgroene kop met een blauwe waas of glans. Bij de supralabialen en de sublabialen was de kleur geelgroen.

De schubben van het bovenlichaam (dorsaal) waren lichtgroen tot geelgroen met een blauwachtig randje, waardoor de totale kleur van de slang meer olijfgroen werd. De buik van deze slang was glanzend gebroken wit, maar werd naar de buitenranden toe geelachtig. De bovenkant van de staart was aan het einde lichtbruin.

Opmerkingen: Eén van de boven beschreven slangen werd gevangen, terwijl hij een nest aan het

plunderen was. Ondanks de aanvallende duikvluchten van de ouder-vogels werkte de slang een jonge vogel naar binnen.

J. Moonen en W. Eriks vonden in een leegstaand bouwvallig houten huisje een ongeveer 50 cm lange *Philodryas viridissimus*, die bezig was een vleermuis naar binnen te werken.

Hetzelfde slangetje heeft jarenlang bij W. Eriks in een terrarium doorgebracht op een menu van muizen.

Verspreidingsgebied:
Van zuid Venezuela en de Guyana's tot Argentinië, voornamelijk in het stroom- en vallei-gebied van de Amazone en de Paraguay revier.

Vindplaatsen in Suriname:
1. Omgeving bosbivak Zanderij;
2. het dorpje Java.

HET GENUS *PHIMOPHIS* COPE, 1860

Er zijn in totaal vier soorten, waarvan er één in Suriname voorkomt.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: Nogal kort met een kenmerkende schepvormige snuit. De ogen hebben ronde pupillen. Er is nauwelijks een overgang van de korte kop naar de stevige nek te zien. De korte "schepvormige" kop en de stevige nek hebben te maken met de min of meer gravende en woelende leefwijze van de slang.

Romp: Klein maar stevig met gladde schubben.

Fig. 3. *Pseudoboa coronata* (?). Foto: A. Abuys.

Fig. 4. *Pseudoboa newwiedii* (?). Foto: A. Abuys.

Staat: Geen bijzondere kenmerken.
Leefwijze: Sub-terrestrisch; is overdag actief.
Voeding: Zeer waarschijnlijk insecten en larven.
Biotoop: Savanne en savanne-achtige gebieden.
Voortplanting: Door middel van eieren (ovipaar).
Bijzonderheden: Niet agressief.

Phimophis guianensis (Troschel, 1848)

Nederlandse naam: Schepsnuit slang.

Maximum lengte: Ongeveer 60 cm.

Beschubbing: Dorsalen in meer dan 18 rijen (gladde schubben); ongeveer 165 ventralen; 60 subcaudalen (2 rijen); een enkele anale schub; 1 pre-oculare (klein, langwerpig); 2 postocularen; 1 loreaalschild; 8 supralabialen (4e en 5e raken oogrand); 9 sublabialen; 2+3 temporalen.

Tanden: De twee laatste tanden in de bovenkaak zijn voorzien van een groef en door een opening gescheiden van de rest van de tanden.

Kenmerken: Ook bij deze slangen kunnen er voor wat betreft kleur en vlekken enige kleine variaties voorkomen.

De kop kan een crème-keurige basis hebben, terwijl de grote kopschilden zwarte vlekken hebben, waardoor een soort mozaïekpatroon ontstaat. De achterkant van de kop is weer crème-keurig, terwijl het nekgedeelte door een grote zwarte vlek wordt bedekt.

De kop kan op de bovenkant tot en met de gehele nek bruinzwart zijn.

De rest van het bovenlichaam (dorsaal) is geel-oranje met onregelmatig verspreide kleine zwarte vlekjes of geelbruin met onregelmatig verspreide kleine bruinzwarte vlekjes. De buik is rossig geel.

Opmerkingen: Ik vond één exemplaar tussen de gebouwen van het bosbivak te Zanderij, vlak bij de ingang van mijn slaapverblijf. Het was on-

geveer 7.00 uur in de morgen en het diertje liet zich zonder al te veel misbaar oppakken. Een ander exemplaar werd eveneens in de omgeving van ons Bosbivak gevangen.

Verspreidingsgebied:

Panama, noord Colombia, Venezuela en de Guyana's.

Vindplaatsen in Suriname: 1. Omgeving bosbivak Zanderij.

HET GENUS *PSEUDOBOA* SCHNEIDER, 1801

Er zijn in totaal vier soorten, waarvan er twee in Suriname voorkomen.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: De gestroomlijnde kop gaat met zichtbare versmalling over in de nek. De ogen hebben verticaal ovale pupillen (spleetpupillen).

Romp: Stevig, ietwat zijdelings afgeplat en voorzien van gladde schubben. De slangen van dit genus zijn niet groot.

Staat: Geen bijzondere kenmerken.

Leefwijze: Is terrestrisch en 's nachts actief.

Voeding: Hagedissen, reptielen-eieren, kleine slangen (zelfs van de eigen soort), ook wel kleine zoogdieren en aaltjes uit de natte rijstvelden.

Biotoop: Komt voornamelijk voor in het regenbos

(hoogbos), savannebos en kultuurgebieden met veel bossages voor wat betreft *Pseudoboa coronata* en savanne-achtige gebieden voor *Pseudoboa newwiedii*.

Voortplanting: Door middel van eieren, afhankelijk van de soort, de grootte of leeftijd, variërend van acht tot zestien eieren.

Bijzonderheden: De slangen van dit genus wurgen hun prooi, ondanks de sterk vergrote achtergeplaatste giftanden. Vandaar de naam *Pseudoboa*. Dit genus toont wat betreft lichaamsbouw en kleurpatroon zeer veel overeenkomst met exemplaren uit het genus *Oxyrhopus* en het genus *Clelia*.

Volgens Emsley (1977) werden wel eens eieren gevonden in nesten van parasolmieren (*Atta*, *Aeromyrmex*). Of dit een toevalligheid is of een vorm van symbiose, is mij niet bekend.

Pseudoboa coronata Schneider, 1801

Nederlandse naam: Rode bosslang

Engelse naam: Black-headed scarlet snake.

Surinaamse naam: Ingibangi.

Maximum lengte: ongeveer 1,15 m.

Beschubbing: Dorsalen in 17 rijen (gladde schubben); 171-208 ventralen; 77-107 subcaudalen in een enkele rij; een enkele anale schub; 1 pre-oculare; 2 postocularen; 1 loreaalschild; 7 supralabialen (3e en 4e raken oogrand); 8 sublabialen; 2+2 temporalen (soms 1+2 of 2+3).

Tanden: De twee achterste tanden in de bovenkaak zijn sterk vergroot en door een tussenruimte gescheiden van de anderen.

Kenmerken: De kop is zwartbruin tot zwart en de eveneens zwartbruine nek heeft een kenmerkende (brede) witte band.

Het bovenlichaam (dorsaal) is steenrood tot paarsrood. De buik is crème-kleurig of geel

achtig.

Opmerkingen: Volgens Dixon & Soini (1977) zou bij de oudere dieren de witte band of vlek verdwijnen. Hele jonge *Clelia clelia clelia* lijken op deze slang. De enkele rij subcaudalen is kenmerkend voor de *Pseudoboa*'s.

Verspreiding: Amazone-gebied van Brazilië, Ecuador, Peru, Bolivia en de Guyana's.

Vindplaatsen in Suriname: 1. In savannesbos bij het indianendorpje Mata (ongeveer 10 km van Zanderij); 2. Van een exemplaar uit de kultuurtuin in Paramaribo ben ik niet zeker of het een *Pseudoboa* of een hele jonge *Clelia* was.

Pseudoboa newwiedii (Duméril, Bibron en Duméril, 1854).

Nederlandse naam: Rode savanneslang.

Engelse naam: Brown and yellow snake.

Surinaamse naam: Ingibangi.

Maximum lengte: Ongeveer 1 m.

Beschubbing: Dorsalen in 19 rijen (gladde schubben); 177-231 ventralen; 75-97 subcaudalen in een enkele rij; een enkele anale schub; 1 pre-oculare; 2 postocularen; 1 loreaalschild; 8 supralabialen (4e en 5e raken oogrand); 8 sublabialen; 2+2 temporalen (soms 1+2, 1+3 of 2+3).

Tanden: Zie *Pseudoboa coronata*.

Kenmerken: De kop is grijszwart tot zwart. Het bo-

venlichaam (dorsaal) is roodbruin, terwijl de buik oranje-geel is of lichtrose.

Opmerkingen: Van deze soort ving ik maar één exemplaar. Ik vond het diertje midden in de open savanne, langs een bauxietweg onder een grote steen. In eerste instantie dacht ik te maken te hebben met een jonge mussurana. In die tijd had ik nog geen determinatiegegevens ter beschikking. Nu moet ik afgaan op de enige dia, die ik van het diertje heb. Om eerlijk te zijn, moet ik zeggen nog niet helemaal zeker te zijn of het afgebeelde diertje inderdaad een *Pseudoboa newwiedii* is. Jongen van de *Clelia clelia clelia* hebben dezelfde kleurcombinatie.

Verspreiding: Vanaf Panama via aangrenzende landen langs de Atlantische kust tot en met Suriname. Verder in Brazilië direkt ten zuiden van de Amazone en op de eilanden Trinidad en Tobago.

Vindplaatsen in Suriname: 1. Savannegebied bij bosbi-
vak Zanderij.

LITERATUUR

Dixon, James R. & Pekka Soini, 1977. The Reptiles of the upper amazon basin, Iquitos region, Peru II: Crocodilians, Turtles and Snakes.

Milwaukee Publ. Mus., Contr. Biol. Geol., No. 12: 1-91.

Emsley, Michael G., 1977. Snakes, and Trinidad and Tobago. Bull. Maryland Herp. Soc., Vol. 13 (4): 201-304.

Peters, J.A. & B. Orejas Miranda, 1970. Catalogue of the Neotropical Squamata, Part I: Snakes. Smithsonian Inst. Bull., No. 297: I-VIII, 1-347.